

LEO. F. LUTZ

ԱՅՈՒՄՆԵՆ, ԱՌԻՒՄ ԶՄԵՐՈՒ ԵՐԶԱՆԻՎ

● 卜 明 臣 子 卜

ᐱ ᐸ ᐳ ᐴ ᐵ ᑲ ᐷ ᐹ ᐺ ᐻ ᐼ ᐽ ᐾ ᐿ

[illegible]

1846 25.

ቆ ሂ ሳ ሂ ቆ ሂ ሳ ሂ ቆ

4 6 1 4 5 0 5

Տեղեւորութեան Ինտերնայ ընդ Բաւմբայի՝ եղաւ ի 18 ամսոյս , գրեմն թէ անասորքեր լրտաք Իւրաղայ և Ամբիկայ , և մեք կարի յոյժ գեղեկացաք վտան յաղաղանայ Աղլալուայ Իւրաղաւեան միտոյ ,

Եթէ Գերատգատիւ գործակալք
 տեսցուէ 1 քաթմիթոյն չնոր՝ արատ-
 ցեն փոխանակի 'ի վերայ Լամբալոյ
 ուղե օրերոյն՝ Կէս ուղեղ այսր 'ի Ղաչ-
 կաթա բառնալ զայն, մի ծառեծ փրկու-
 ի իւնա առնեն, թէ ժամանակին . և
 թէ ծառու դն .

— Ինչ լինի՞նք լրագրի բառերով 'ի վիշտս անտեսիւթ լինան թաղերոյ ղմուհեալս 'ի շինամէջս քաղաքացւ և 'ի գաւախնոյն 'ի կիցէ ցեալս' եղբակազու դանձ գգըւ:

բաւթիւն իւր յայս քան: « Որպէս
և ինչ, ժամանակ է այժմ, զի սո-
վորութիւն տյուչապ, զգուերի և վը-
սանդարտ կենոց հասարակութեան՝
օրինօք ՚ի յայր խորտակեցի, և
ամենայն արանդք և ոնուանտիդու-
թիւնք Վրկառնելից, որպէս Ս՝աճ-
մէտահանք, Հրէսցք և կրակադաշտք,
պորտաւորեցին սանիւ զմիւսեալս
իւրեանց արտաքս քան զսահման քա-
ղաքիս:

— ԻՎՆԵԼԻ ԲԱՆԻՔ, ԿԱՐՄՍԻԱՆՈՐԻԱՅ
ՍԵՂԱՆՈՒՆՈՐՈՒՄԻՆ ԻՄՊԱՌՃԱՄԱՆ ԴՈՒՆԱ-
ՂՈՒՆ ԳՐԱՄԱՆԻՅ Ի ՎԱՃԱՄԱՆ ԵՐԿՐԻՄ, Ե
ԲՈՒԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅԻՒՄԻՆ՝ ՆԱՀՆԵՅԱԼ ՀԱ-
ՐԻՒՐԻՆ՝ ԱՄԱՆ, ԲԱՅՅ ԲԱՆԱԿՈՒՄԱՐՔ
ՆՈՐԱ ՄԷ ԿԱՄԻՆ ԱՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԱՅ
ՎԱՆԺՆԱՆՈՒՄԻՆ ՔԱՆ ԴՄՈՒՐՈՒԿԱՆ ՀԱ-
ՐԻՒՐԻՆ՝ ԵՐԺՆ, ՄԻՆԷԼ ԶԻՆ ՖԻԱՄԱ-
ՔԻՆ ՆԻԱՐԱՆՈՒՄԻՆ, ԱՐԱՐԻ ԳՆԱՐՃԱ-
ՐԱՐ Լ ԱՆՐԱՆԿՈՒՄ, ԳԻՆՈՐԱԿԱՆ ՀԱՆՈՒՄԻՆ

ցումն, զնոր բաժանորդսն ոչ ընդունին .
և զի գրաւականք Տըբեայ և Անկի-
բայ տաւեալք 'ի նեւքոյ պորտուց
այսր սեղանաւարու թեան՝ տաւեալեան
մուրհակոսնի գտով՝ փառ ինչ ոչ ըն-
քնն զլուսն դրամոց նորա :

— Ի եղակի, 'Ի թիւ 18 Ազգասիրիս
գուշակոսնն հրատարակեցաք, զի թէ
գետորայ երկրիս մի յանկարծ յոր-
գեոցին, կարելի էր տեղեկութեալ ա-
ռատ հնձոյ Լեղակի . ապա թէ ոչ
ոչ : յԱմսոյ 15 յԱնգլիշմանի ըն-
թերցաք դգիր իմն 'ի Քեսորոյ, զի
յանկարծ յորդացեալ գետոյն սը-
կեաց 'ի կարառտ գրեթէ զամենայն
սրայ Լեղակի զկապեալս յանդոց
յանգս գաւառին : Ինգլիշման և ու-
մենայն տեարք Լեղակարանայ 'ի
կալիսթա յուսարս թէ միայն շը-
տապ գործաւարացն 'ի հնձել և 'ի
դարձել նիս թոյն՝ տղայ լինէր օր
յառաջ զբեյոյ իւրեանց, ստեղծեալն
ճամբոց յուսային, բոյցոյց ժամհա-
տի տեսանի զի անյաջող դիտուածովս
վհատոցեալ լոկի և եթ լան Տիր-
հաւոցիք, Քեսորցիք, Երբարփորցիք
և Խաղբփորիկքն ամենայն :

— ԴՆ աջաւորի գաւառի փոխ
գաւառորն քաջացու ձերբակալ առ-
նել զդուռ իմն տաղակաց քառա-
տուն թուով և 'ի հարկէ, պորդե-
ւաց և պաակի տէրութեանն անուանէր,
Խայց Ինգլիշման և աշխարհ ընդ նմա
համեմատեալ զարմանան, զի ընդ ա-
շխարհ վերապաշտեալսն այնքան
առաւարտարձ գաւառ սրաց, որքնա-
կանաց, համարցից, դպրաց և հաշմաց,
դեռ պիտի այնքան բազմութիւն ա-
ւարակաց և քայլսն անդ :

— Ի 17 Քուլայի ընկալաք ըզ-
րանափառութիւն իմն () . Ք . ձեռաղը
բուլթեամբ, և հրատարակեալք 'ի ներ-

քոյ Բանասիրաց :

— Իրկաւ տարաբարս զնորք
Անգլիացիք, որք յերկաւց ոսնոց
հետէ վճարեցան յաքսար, ստեղծին
'ի բանդին կալանաւոր հեծեն . վասն
զի Սարապեա զօրոց հետի դոյով
'ի մայրաքաղաքէս՝ ոչ հառանէ ձե-
ռագրել 'ի մուրհակի գաւառաւարտ-
ութեան նայա, Սարմուլթիւն յԱստու-
ծոյ մարթեմք վասն հանգերձեալ
կենաց ոտոյ :

— ԴՆ 11 Քուլայի Հարքարս
Լրագիր հրատարակեաց՝ թէ զուգ-
րամ գանձարանի Հնդկաստանի մին-
չե ցլերը Գեղեփեմեքի 1845 ամի՝
հառանէր յԱ. Ու. 8, 50, 64, 464 .
որք տեսեալ դիւանին հարկաց տե-
րութեանն տրձակեաց 'ի սրտածնէ ըզ-
դրագիր իւր անխորհրդապաշ : Տես
բանի փառք և գրեղութիւնք յա-
ռաջ եկին և դան յատեմասն մոց աստի :

— ԿՈՆՍՏԱՆԻՍՏԻՆՈՒԼԻՍ Խալիֆ
Գանդիսի Եհան մինչ 'ի Ուղղի,
որ է իբրեւ քսան մկրն 'ի Հարիկ ուս-
րոյ (Հարիկ) Տոնովաճառ տար-
ւոյ (Սեւ) կարի անշուք էր :
Թաւթօր հանգիսին չէր այնքան մեծ
որքուն մկրութեան կամ բազմանն
'ի Գանդէս : Անգլիացի Ուսթա Խալ-
իպէ հեծեղովք իւրովք և միով զլու-
տաւ աղայից Հնդկաց 'իկն անդ . ու-
րում յանգիման ել Սեփուրայ Մը-
գուր, և բաւալ զի առիւր Ուսթայի թի-
տրամութիւն իւր ոչ էր վասն սրդ-
ւաց և կալուածոց իւրոց՝ որք հարան
յԱնգլիացոց անախ, այլ վասն յի-
սինն աղբաւտութեանն Թաւթու հեցն
Լահուայ :

— ՀԵՅՐԱՐԵԱՍ : Անգլանի դը-
բանն վճարեցին . թէ սրովհետեւ Ուս-
թայ Ուսթայի ոչ կարէր սրահել ըզ-
համարաւարութեանն սրտածնն յանձ-

նեոյէ զսոմար և զդումարն Համ-
դուգ Պատկեայ, և ոսկուցիկն զՀե-
դորն Հոյիլ 'ի Համարնն ընդ որ ցու-
տուցեալ նորա՝ տապ, Պատկեայ ոյգ
պիսի Հոյաւոյ, և աւաղանին մեկնե-
ցաւ: Տէս ճրքան փոռաւոր Բռեան:—

— ՈՒՐԱՆԴԱՐԱՆ: Ինձրի յորդ-
բայց խօշրոյ և նոստաւթիկն պարենիկ
աակաւին շարունակեն: — Ի Ուսմ-
դա Սանտաւարայ ոյգ ոմն Համիկ
Լալ անուն խոյթեալ յանձանթիկ կեն-
դանայ իմիքէ, որ տնէր զչափ և
գնմանութիւն միան, ի դոյն սոխաակի
բոյր մարմին նորա խիւղի կողորու-
ցաւ: արին ընդ ոնգունա հոսեցաւ,
և ինքն յանկարծամա՛ն ստատիկցաւ:
Երբանուն իմն Համարին նաքա դիկն-
դանիս դոյս:

Արտաւի: զի խոյթեալ ան-
մաս և անթիւն Համարեայ կենդանեայ
և մարդոյն ևս՝ երբեմն մա՛նարի
իննի:

— Իսի թէ վաճառատուն Ռամա-
նաւոյ և Պատարանիւոյ, որ պատ-
կանէր Բաւրոյ՝ անկաւ 'ի պատմաս
աակարի մահարեքին Բիւրնի:

— ԲԱՍԵՐԱՅԻ: Հեղինակ Բաւմ-
բոյի անուանեալ Իրագրին ցաւեալ
'ի վերայ Հիւանդութեան Արտաւո-
լին, որով պարտաւորի Երբին Արա-
ղանցութիւն վերադառնալ յԱնդ-
ղիս: դոյս գնագոտ 'ի վերայ յա-
րուցանէ, թէ պատգարութիւն նաւա-
հանդատին Բաւմբայոյ, զորմէ կախ
ապաշտուի կենաց և ստացուածոց հա-
տարակոյ՝ յերկուց ամաց Հեաւ ան-
գործ միաց 'ի նորհաբժշկի Երբին Ար-
աղանցութեան, որ արդէլ ասցր'իմ
յերս կառավարութեան միւի:

Ինքիւնան անդոյս միւիթար մատու-
ցանէ ժամանակակցին՝ յասնն, թէ
և ծայրադոյն կառավարութիւն Բան-

գալաց յինն ամաց Հեաւ խոստացեալ
էր Հաստատել 'ի Կալիփա բղ-
դատարան մանրադոյն վիճից: քայց
զեա ճշ կամեցաւ կատարել: փան
զի պրօտան, որ պարտ շեաւն նոցա:

— Հրատարակեմք 'ի յոյ Բաւմ-
բոյոյ զաւազին Հարուած փորե-
րանի 'ի մէջ դորոցն Պարաւեայ՝ որ 'ի
Սինգ: Պարաւոյքն յիշատակաւք
'ի մին 'ի դրոց՝ ցուցանին թէ վաղ-
վաղակի յետ վաշխաւն Հոյմոյ 'ի
վերայ յարուցեայ սխաւ անան ա-
պականարար: Համեմոյն կարծեաց նո-
ցա՝ որք քնդ են թէ յապոյին ինչ
խոստումոց յասաջ գայր: զի եթէ
պատմաւր 'ի Հիւթոյ կամ 'ի շոգեայ
երկրի փաշխաւն Հոյմունք յուէտ
մաքրել պիտէին Հալածելով 'ի մի-
ջոյ զդորոցին մահաբեր: Բարեգոյն
ինն լինի գնեւ գորտա խօշրոս ան-
դեայ, և 'ի մի Հաւարել զպատմա-
սին, զի 'ի Համարեայ թեմէ պատմա-
սաց ընդ գործոց մարթէ ստանալ
ղճղբիտ զխոսութիւն պարագային
որք նկուն աննն պիտան:

ՕՍԻՐԵՆԵՍԱՆ

Տիրութեամբ ընթերցաք: զի Պե-
րագրութիւ Բաւմբայոյ, Երկրա-
կան Երկրապոս Երբաւոյ մի փա-
ճանեցաւ յասալ կենաց: և գնալան
Պայտերութե Պրաւիոյ գրեայ ըն-
թել գեալ Երկրապոս:

Պարե նորօրինակ թուի մեզ այս
գալուցութիւն 'ի մէջ երկուց մի-
ճամեծ տէրութեանց Երբայոյ: զի
աշխարհօք և կրօնիւք զանազանք 'ի
միմեանց՝ Համաձայնեցին 'ի մէջ և 'ի
կողմանէ խրեանց՝ կարդել զմի Ե-
րկրապոս Երբաւոյէմ: Օտմանք
են են, զի Երբաւոյն Պրաւիոյ ան-

աւանդէ զԱնդրեայն ոք Վերամանխօս ,
 Թաղաւհին Անդրեայ հաւանի , և
 Արք Եղիսիակոսն Կանաւ , բրբից ձեռ-
 նագրէ Եղիսիակոսն Երաւագլմի , ի
 հոխուէլ զժողովուրդս երկոցուն մի-
 օնդամննն , Վաղաքտերմութի խո-
 բին յոյժ , և մեզ տաւի ևս զոր-
 մանք , զի Առաքաւորն ջուր ճշ պղզ-
 տարի :

ԱՆԳՆԻԱ

Իսի թէ տառնն Աւաջնորդաց
 Կառավարութեան Հեղհատտի խոր-
 հի բաւնալ զձանբ մանքն , զորս ե-
 ւեալ է 'ի վերայ բնոց երկրի ,
 բայ 'ի Լեզակի : Եթէ արդար իցե-
 ալս յուր , տաւախ մեքաց աշխար-
 հիս , զի տաւալ քան զառաւելն ծաղ-
 կի երկրալ սրձաւ թիւն և կառաւ առաւ
 հասաւցանէ առ 'ի ծանկցթ արեա-
 կէզ մերկութեան բնակաց նորա :

— Սեծ ալմուկ յարաւցանէ Եղիս-
 ակոսն Երսէտրայ յԱնդրեայ , ի մա-
 սին դիտաւորութեան Երազուհայն
 յիս հոգեորական , և ջանայ գոր-
 ձն ցանկ զժողովուրդն առ Փափն
 Հոսմայ և ի կանգակաւ նարա : 'Ի
 հարկն բնագլխակոցք բաղւալ գոա-
 նին վարկածոյն յերկրի յայնմիկ , աւր
 ամենայն իշխանութիւն է իրաք 'ի
 ձեռն Պրօստաւան ից կոմ Անկախ-
 անայ , սակայն և այնպէս ' յորոց
 միանկամ լուան և տեռան ի քանի
 ամաց հետէ ' թէ 'ի բնակիչս Անդ-
 րեայ , և թէ 'ի գաղմիս Ամբիկայ ,
 հետեւորար գուշակի մեծ իմն փախ-
 խութիւն Եղիսիակոսն տարա Ան-
 կախանայ : Թիւթեաւ առաջար-
 կութիւն Եղիսիակոսն Երսէտրայ ,
 թէ Կառավարչիս որ զաւանդի ևս , չիարէ ի-

ւեն ստաւեմք իւրէ շնորհիւ 'ի հեղհատտն
 գլուխ երեւոյ , ամառի իմն է : Վանդի
 դիտաւորութիւն Երազուհայն յիս
 երկրեայն ' հայն յարտաքին կառա-
 վարութիւնս նորա , զորսնակ Եղիս-
 ակոսն ընտրել , թաշակ կարգել , զթր-
 նամիս 'ի բաց վանել , և այն , և ճշ
 թէ նաւիկ և Վերստանական Այս-
 դարեալաւ թիւն զաւա տալ :

— Իսի նաւ թէ Կարճբարտիճան
 Երաւիմ Փաշայ Եղիսիակոսն ան-
 ցեալ 'ի Վաղարայ յԱնդրեայ , մեծ
 զաւաւարութեանն ընկաւեալ իցէ անդ-
 լանկերեցան Իշխանիս այսորիկ և և Ե-
 րսէտրայ Պարսկայ Զայիա-
 զանիք , Կարապիտ Եղիսիակոսն Կարճ-
 դան , և Կարճի Եղիսիակոսն Երազ-
 ման Երսին Կարճիս թեան :

Յուսալի է , թէ նախանձաւար
 ինկելոյ նոցա լուաւգոյն շնորհայն ,
 այն ինչ պէս 'ի խաւիս փառայն
 Անդրեայ ' յիշնացեն զՍայր խորանց
 Հայաստան :

— ՍԵՐԱՍԻԱ , 'Ի վերջին Սինհոգոսի
 Եղիսիակոսն Պիտաւարայ ' յԱ-
 րեւդին , վնեցաւ , զի 'ի լրանալ Վո-
 ղովաւանին Երսէտրայ ' որ 'ի Պերթ ,
 կատարեցեն զարշան հազարդաւ փա-
 փախակի երեք ամիս Պիտաւարին ընկ-
 սեալ յաւառաց տնակն , և երեք ամիս
 Անդրեայէն և այսպէս շարունակել :

— 'Ի զարցէ Սերոյն Լիւնար-
 դայ 'ի Պերթ , ոքսորեցան մանկանք
 երկերիւր թաւով , կաճ ու կարասիք
 նոցա 'ի գուհն կախակցին դահիճք
 Ատեմին ' Հրամանաւ և յանուն կա-
 ռավարչայ նորա , որք էին ամառք
 Հաստանալ Երկրեայ Անդրեայ-
 ւայ , և ճշ սակաւ գարմանք և զայ-
 հաւանս յարեցին 'ի սիրտ ամենայն
 տեսողանայ :

Բանասիրական

Ուրախութիւն

Պատմա-քրիստոնէական

Պատմական Բանասիրական Էր ծնեալ
 Ի Կորսիկա կղզի, ի միջին բերական ծու-
 փու, որ էր ի Հեռուստ Հեաւ քեզ
 Վաղղիսցւոյ աւելութեամբ: Հայր
 Երա էր Ա Ենեակիցի, որ ի ժամանակ
 Լուիս 16 ի էր կարգեալ ի կողմա-
 նէ քաղաքացւոյ իւրոյ՝ փոխանորդ
 Ի Վաղղիսական Վերականգնի, մեռա-
 նա յայն պաշտօնի լ'Աման ի Պի-
 կորգիս: Մտաղիսն յետ մեռնան
 Հօր իւրոյ՝ առաքեցաւ ի Հասարա-
 կապեալութենէն առ Տաւրն, ի մի-
 ջերկրական ծովաւ, զոր տիրեալ էին
 յայնժամ Միւղղիսցիք: Ի պնալ նա-
 րա անդ՝ խորհուրդ եւ ուղարկեա-
 ւին Վաղղիսցւոյ, որ յայնժամ կար-
 գեալ էր անդ, կարգել պաշտարակ
 ի տեղի ինչ նշանաւոր, և ի ձեռն
 իւրոյ ճարտարապետութեան ի լոց
 փանեոց զՄիւղղիսցիս: Վարձաւ ի
 Փարիզ, եղև խնայն կարգեալ զը-
 րախ իմե խմբի, և զինի մարտեր
 զանազան մարտ ընդ Պրուսիացւոց
 և Իտալացւոց, և ի միջերկրական
 ծովաւ՝ եղև ի վախճանի դիտաւ
 իշխան ի վերայ Վաղղիսցւոց: Զըն-
 թացս երկարաւոր պատերազմոց, որ
 պատահեցաւ ընդ ամենայն Եւրոպա-
 կան տէրութիւնս: Մտաղիսն ստա-
 ցեալ զգերագոյն իշխանութիւն թա-
 գադեցաւ Կայսր Վաղղիս, և թա-
 դաւար Իտալիոյ, յամին 1804: Կր-
 ծանեաց զանկեայն միարանութիւնս
 այլոց իշխանաց ընդգէմ իւր, և տի-
 րեաց՝ զօգ դուռ ամենայն Եւրոպայ:
 Իսոց զորք իւր կործանեալ ի Ռու-
 ստոսան յամին 1812, և ի Հեաւ-
 ւեալ ամի վարեալ ի Վերանորոգ:

սորոսաւորեցաւ նա՝ յամին 1814,
 Հրաժարել ի Թագաւորութենէն, և
 առանձնանալ դեալ ի կղզին Իւ-
 րոյ: Զամենան Մարտի 1815 յա-
 եղև դաշնակից Թագաւորացի ի Ալե-
 կսա, թէ Վաղղիսն էկն ի Վաղ-
 դիս և յառաջէր յայնտեալ, ի Թա-
 դաւորական քաղաքն, Վաղղիսերեալ
 ի պէտքէս յաջող դիտաւածաց, ձեռ-
 նարկել ի ստացումն տիտոյ իւրոյ,
 թէ և եկն ընդ քանի մի ալամբք,
 ի դաշն անդ էն և անդ ստացաւ զնա
 ժողովուրդն Եւրոպայէն, և ի բան
 ինն Մարտի, եղև կրկին տիրութեալ
 յամին: Ի քաղաքի իւրում արքայ-
 անիսա (որ նոյն առաւօտ լքեալ էր
 ի Լուիս 18էն.) բուխեալ, ի դէպ
 որչ՝ ձայնք կողման ի նպատակ իւր
 էին միջին մի և կէս, և ընդգէմ
 իւր՝ սակաւ քան զին միջին: Ի 1
 Յունիս Վաղղիսն սենեկ 559,000
 պատրաստեալ պարզեակերտ, որոց 270,000
 էին կոյմ՝ առ ի դիմել ի մարտ:
 Օ որ մի Պրուսիական առաւել քան
 100,000 արանց ընդ իշխանութեամբ
 Բյուչքի, և այլ մի իբրեւ 80,000 ա-
 րանց Միւղղիսցի Վերանորոգի և Իւր-
 ջեմբ՝ ի ներքոյ Ալեքիսանի, ե-
 ղեն խնայն ժողովեալ ի տէրութեան
 Հոլանդացի, միջդեռ այլ բազմա-
 թիւնք դարաց Մարտի և Ռուսաց:
 (որ կացացանէին պրովանդակն իւ-
 րեւ միջին մի թաւով,) ի վերայ Հա-
 սանէին վարդապետի, ոչ ընդգէմ
 Վաղղիսոյ՝ այլ ընդգէմ Բանասիրական
 միայն, որ ի կողմանէ չափեալ դա-
 շին, Հրատարակեալ էր իբր քակ-
 ալիք քաղաքական և ընկերական մի-
 արանա թեան, վասն որոց և ընդ օրի-
 նօք անկեալ անքնին վճարահատու-
 թեան: Մտաղիսն բաջ գիտէր, զի
 զորք իշխանացն օւնէին բազմանալ

առաւելաւ թիւով 'ի չափ' քսն զիւր
 իսկ զօրաւորն , եւսնց ընդ ասանսն 'ի
 14 Յունիսի ընդ 120,000 արանց ,
 գէտ եղեալ մարտ քնեյ ընդ Ալու-
 չէրիս եւ ընդ Վէլինգտոնի տաւնձինն
 եթէ մարտ իցէ : Արադաշարժու-
 թեամբն արգել Պրոսիոյ եւ Անգ-
 ղիսկան զօրաց մարտահալիմեան . որնա-
 քա ջանային յողուտ իւրեանց զայն
 միակցութիւն ածել 'ի կատար : 'Ի
 16 ին մարտեաւ ընդ Քյոլնիս 'ի
 իկոնիս եւ պարտադրեաց գնա տեղի
 առաւ Նապոլիոն Հրամայեալ էր Սար-
 շայ 'ի Քէր Հատանել զամենայն մար-
 տակցութիւն 'ի միջ երկու թշնամի
 զօրացն . այն այս պատուէր թէ եւ
 չէր 'ի գլուխ տարեալ ինքն 'ի զօ-
 րագետաց իւրոց , ոյրքան միայն զ-
 քուլացեալ էին նորա : մինչեւ պար-
 տաւորի Քյոլնիսի ձգել իրեն առաւ
 միայն ճանապարհ Հեռի 'ի Վէլինգ-
 տոնի . զիկն ինչ յաւել մարտի յերկ-
 րորդ օր առաւ 'ի Նապոլիոն եկեր զ-
 քովանդակ զօր իւր ընդ գէտ Վէլինգ-
 տոնի 'ի 18 օր ամսոյն Յունիսի . որ
 ձգեալ էր զօր իւր 'ի վերայ ճանա-
 րարհաւ երկ Քարտսիւս , իսկն ինչ
 կռիւցեալ Ուստրիոյ : Սկիզբն եղև
 մարտին յարձակմամբ Պապիական
 զօրաց տնքնհատ 'ի վերայ կարգի
 զօրաց Անգլիացւոց . այս յարձակ-
 մանք գնեալ զին քաղաւ տրեանհե-
 դութեան . սակայն այսու տնքնիւ
 զօրք Պապիացւոց մարտեան բոլորն
 զօրութեամբ մինչեւ յերկոյ : Յար-
 ժաւ եկն Քյոլնիս 'ի թիկունս Անգ-
 րիական զօրաց յաշեկահարմանի , եւ
 պարձոց զիկն մարտին ընդ գէտ Վալ-
 ցիացւոց , որք բանադատեցան պիժմ
 ճակատի 'ի կողմնոց եւ յամբիմանե
 ընդ գէտ երկուսին զօրացն միարանե-
 ցիոց , 'ի Նապոլիոն պահեալ էր մասն

ինչ զօրացն վասն վերջին պահաւ . եւ
 յարձակ յարձակու մն 'ի գիմի , այս
 իսկ մատին , չարար ինչ նշանադրու-
 թիւն 'ի վերայ երկուց զօրացն , վեր-
 ջուրարար տարտեաց օրն ընդ գէտ
 նորա : Եւսմիւ նորին զօրացն զկնի
 բաւն մարտից մինչ ցերեկ , թալ-
 կացեալ 'ի վախճանի տեղի ետուն
 նորագ հասեալ Պրուսի Հեծեալազ-
 րացն . որք տնդօրմարար սկսան կատ-
 րածս առնել 'ի նորա որով : 'Եւսպո-
 լիոն դարձաւ 'ի Պարիզ , եւ սրտաու-
 արեցաւ կրկին Հրամարիլ յաթոռոյն
 եւ կրաւ 'ի նաւ գէտ եղեալ զնալ
 յԱմերիկա՝ պատահեցաւ պատերազ-
 մական նաւաւ միայ Քրիստեանացւոց , եւ
 անձնատուր տրար զինքն Անգլիոյ :
 Աստ զաշին 'ի միջ Ռուսոյ , Ռե-
 ծին Քրիստոնիոյ , Աստիոյ եւ Պրու-
 սիոյ , առաքեցաւ նա 'ի Սանթ Հէյն-
 ին օր մեաւ . յամի Տեաւն 1821 .
 'ի հասակի 52 ամոց ,

Օ . Գ .

ՏԵՍՈՒՆ ԻՍԿԱԿԵՅ Ի . ՎԵՐԳՈՊԵՏԻ
 ՆՈՒԻՐԱՅԻ ԵՐՈՒՍԱՆԵՐԻ

ՕՐԵԳՈՐ

ԲԵՐԼԻՆ

Արեւմտեան ժողով տատկի էր
 յոյժ 'ի նաւահանգստի տեղ . ուր գե-
 արն առատաշուր իջաւ : եւ պատերազմի
 ընդ ժողովն , եւ տեղին ուր միանան
 երկու ջուրքն՝ յոյժ աշագին ախա
 եւ վասնկ առաւ տրեանսն . բանդի եւ 'ի
 մի կայնի գետայն ցիցք տնկեալ են 'ի
 գետն վասն կարգաւորից զմասնագա-
 ռար մեաւս նաւահանգստին . եւ այսու-
 քիկ ցիցք տնկեցան յԱնգլիացւոց՝
 որք առին 'ի ձեռաց Հոլանտացւոց եր-
 քնն , եւ զկնի քանի ամաց կրկին յանձ-
 նեցին նոցա . բայց Հոլանտացիք տն-
 փոյթ կրիայ են 'ի կատարել զայս տն-

կատար շինութեան , որով ի տարին բա-
զում մասնեց հանդիպի նաւակաց , և
մարդկան , Երանի թէ կամ իսպառ
հանէին պայտօսից ցիցան , և կամ կա-
տարելազարծէին յողուտ և ի փըր-
կու թիւն նաւաւգաց , Հետէ և բարտ-
քին ի նաւանդատեւ տառի , զի զկնի
ձախու մասնել պարտ է ընդ գեան ,
որ և երկարի առաւել քան զի բիւ
մղնիս , և լի են ի գետաւ տոյ միասու-
կար կենդանիքն , մանաւանդ . Ասոր-
դիւտք մեծաւեք , մասն որոյ սրա-
տիքն նաւորդաց՝ ոչ թողուլ զձեռս
կախ ի ջուրս , և կամ ամով ջուր տա-
նուլ . և զի սրտահեղ է երբեմն քաւ-
շիւ ի նաւակէ դմարդ , Բարձր և լի է
շիջիցէ նաւակն յերկք ինչ մասնեզ ,
յայնժամ՝ ոչ զոյ յոյս ազատութեան ,
զի սրնմաց հասակնաւ թիւն գետոյն
ոչ թողուլ յողորմ փրկիլ ի՞նչ և բաջու-
հմուտ լողակ իցէ , նոյնպէս և կարիւ-
ղիրոք անգէն կոչուան սրամայր տ-
տամամբքն և սպառեն , Սոյստիկ
լուեալ մեր , և զժամանակն ալեկո-
ծութեան տեղեալ՝ ահիւ մեծաւ քա-
ղէին սղիք մեր , բոյց չըջանայեաց
աթմաւթիւն զերազատաւ . Բոյց Հա-
կոր Հարսութիւնի յողակէն զի սրտա-
միտեաց զմեզ , զի ընդ հասանել դը-
րութեան մերոյ , պատրաստ , նաւակ
մի յմարի և արի թիւաքարչ նաւորդօր ,
յոչ տա մեզ ընդ Պարսն Վրիդա-
րի Հովսէփեան և եղբօր նորա Պա-
րսն Բարսեղի , և ընդ երկարու դը-
րադրին իւրոյ Պարսն Լոյսքոսնդ-
րի Սահմանատեան և ընդ Պարսն
Սարգսր Ս . Թորոսի , որք հա-
սին ընդ երեկս և յայնժամ կա-
տարութիւն ալեկոծութեան իջեալ
էր , մասն որոյ երաջ ի նաւակն մեք
ընդ Սարգսր Սարգսր Լոյսքոսն աւա-
արեան մերոյ՝ Թողովմ գարկեղս մեր

և զքսուրս ի նաւակն՝ ընդ սպառաւա-
րին , և հաղխ ի միջոց երկուց ժա-
մեց հասաք ի գետեղին , ուր հա-
րատաւ ժամանակ սպասեալ էր յիշեալ
Յարգոյ Լոյսին ընդ քահանային , և
վասն զի յիշեալն տամիրութեան ցո-
ղոյն և վասն ճերտութեան իւրոյ գեա-
ցեալ էր ի առն իւր , Թալլով վասն
մեր զերկուս կասս երկձիս , յորեքս-
տեալ գնացաք նախ ի առն նորս ,
որ բնկալաւ զմեզ մեծաւ ընդունե-
լութեամբ , Ենդ էին քահանայն Տէր
Վահագն Յակոբ Կիլիսիէ և ոչյք օմնեք
Պարսնայք , և ապա և կաք մեք ժամա-
տունն , որ կայր վասն մեր սրաւրա-
տեալ տեղիս Ժամատուն փաքրիկ Հա-
րսութեան , որոյ երկայնութիւն 12 կան-
գուն , և լայնութիւն 6 և քարձրու-
թիւն 3 , 1 աւաւմուտք ի հիւսիս և
յալեւմուտս , իսկ ի հարաւ սենեակք
են քահանային և ոչյք . չըջապան
եկեղեցոյ պարաւղ ծաղկանոց . զոյ
և երկու ջրհոր , ի վերջ պարտիկի
խոհարան , և սենեակ վասն սպասու-
ւորոց , և յայնարձակ տեղի վասն կա-
սոց և ձիոց նոցա . քաւ որում կու-
սօք զան յեկեղեցին ,

Վեկտեմբեր 27 կիրակի , ընթեր-
ցաւ կոնդակ նախարարութեան մե-
րոյ , սակաւ ինչ տակնախօսութիւն
ալլանաարութեան , և ոչ զոյր պա-
տարաղ վասն հիւանդուն քահանայ-
ին . զկնի եկեղեցոյն՝ դնացք ի տուն
Լոյսին ի ձաշ տր ժողովեալ էին
և նմ Հայկազունք , քանզի Հարգոյ Լո-
յսին յատ ազնաւական սրտի իւրոյ՝ ա-
նէր սովորուի սեղան պատրաստելոյ յա-
ւաւրս կիրակից յառաւումս յերեկոյ ,
իսկ յաւաւրս հինգ շաբաթաց միայն
յերեկոյն Տան Լոյսին կրկնաշարի և
և յինքնեկ շինեալ , իրեն ի 1853 ամի . և
ի ժամանակի շինուի վասնդ ինչ սր-

տաճի ալ էր. զի յենկով նք յանհաստատ
մանակ երկրորդ. դասիկներն, անգին
անկանի յերկիր, սրբ բարձրութիւն
տ. և յի է քան զիս մարդաշատն. Ո-
րով որդիս թիւն Բնութեայ Ժամա-
նեալ մնայ կենդանի, բայց խորտ-
կե անգիւ յորտ, զոր ապագիւնեալ են
բժիշկք, սակայն սակտ. ինչ նշան
մնացեալ էր, վասն որոյ յաւելի ձե-
ւին շրջէր, Երջապատ տանն է որոր-
տեղ մեծ և զարդարուն. կան ծառք
Չիգորթայիս գարձիկն, և այլ պէս-
պիտ ծաղկանց և պաղոց, թող ըզ-
պատեալ որք գտանին ի Բնութեայ
զի յաճախ կան ի տմա սոկեքիւն,
որքայնայիւ քիչէ, և հազարքիւն,
որ է՝ ի մի ողկոյն հազար հազար քի-
չէ: Զարե մտան կոչմն պարտեղի է
գետ մի. յորոյ առաւ յորդութենէ
բազում անգամ և պարտեղն յձա-
նայ, վասն որոյ քարամբ և կրօք
բարսք շինեալ է և ամրացուցեալ,
Հարաւ և Հիւսիս պարաիկն են բը-
նակարանք սպասուորաց՝ բոց յի-
նաւարի կայ, և բնակին անդ կանտարք
և գոս ակօք, Խոհանոց, մառան, բու-
շարան, ուր և աւաղան մի մարդաշատի
մարմարանեայ յԵրզնայի քերեալ,
Պան ակոս, և անգիւք կռաւայ. իսկ
տաճի շինուածոյ բնակութե սր Հայի
յնդ արեւելսն ոչ զոյ ծառատունկ, այլ
սէզ կանաչ, և պարիսպն ցած. զի
բարսք տեղի գեղեցիկ պաշան ար-
քունի, և յերկուս կողմուս երկու
գրունք կան և ճանապարհն շինեալ
ի թիւ թարանց վասն անականաւն: Բը-
տաքին անարան տան և ևս գեղեցիկ
է, որ ի Հեռուստ ծանուցանէ զհոյա-
կաղ շինութիւն իւր, զի յերկու
կողմն արեւելք և արեւմաւք սիւնա-
կարք դաւիթք, և դիպածակի նը-
կարք, թոյլ զմիջի շարժական գարդն,

մեծամեծ հայերին, և ի մի տախ-
տակեայ և ի մարման քար, սեղանն
բարձրէն, բայց տրտաքին զարք
անպիտան համարելի են: Եթէ ոչ յի-
նէք ներքին դարմն, քանդի վասն
բազմութեան սպասուորաց պարտ էր
կործնել, եթէ ամրախարան է և անգի
աղմայ, սակայն հազարակ տյալ էր,
զի ամենն ին յուր թիւն և հանգար-
տութիւն արեւալ էր յայնմ տանն ոչ
սպասուորք, և ոչ նոցին մանկուն
երբէք ճիշ հանդի գորելին, զի տանն
Տիկին այնքան կառարեալ կառա-
մարէր զտառ, մինչ անանատիցս
անգամ, անհաւատարի ինէր, և այս
ոչ խառութեամբ՝ այլ ամենանիւսմ
գլխով: Եւնարկութիւն նորա բու-
ւական էր ծանուցանել զհրամանն,
ոչ ունէր կիրտ, և կամ բարկութիւն,
այլ հանգարտութիւն, որով ամենայն
սպասուորքն կատարէին զգործս ան-
թերի: Եւ մի որ կարծեացի եթէ բու-
ւատասորքն կատարեալ և իմաստուն
գորով, յակնարկութեան տնտի զպայն
քան յեղի, այլ ամենատգետ են բու-
լորն ևս, մի միայն իմաստուն Տիկ-
նալ կառարարութեան է շնորհ,
զի զոյով ինքն տառաւածակ, և տ-
գութաւք, և լեզ, իմարհ, արք-
կի շո, համեստ, մաքրախորտ, առա-
քինի, և իմաստուն. ոչ, երանի թէ
զմիքս աւարիկութեան սրա յանձին
բերել. վարձային ամենայն Տիկնայք,
Բանգի ոչ բանիւ միայն է, այլ ար-
գիւսմք, վասն որոյ պատկեր տառ-
քինութեան անուանել զսո՝ ոչ սխա-
լմ: Որքան և գրեցիք վասն սրտա-
մանի է, այլ այսքան միայն յիշա-
տակեցի տառ զի գիտաւիք գարդնն
Դասու ծոյ՝ յայտնան Հեռաւոր անգիւս,